

Akavan Erityisalojen lausunto valtioneuvoston asetuksesta kotoutumisen edistämiseen liittyvien kunnan, hyvinvointialueen ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisen kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun asetuksen (872/2024) muuttamisesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/12938/2026

Akavan Erityisalat kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Akavan Erityisalat on monialainen ammattiliitto, jonka jäsenistö työskentelee muun muassa kulttuurin, hallinnon, viestinnän, liike-elämän ja hyvinvoinnin aloilla asiantuntija- ja esihenkilötehtävissä. Liitto korostaa, että onnistunut kotoutuminen on Suomen työmarkkinoiden, talouskasvun ja hyvinvointiyhteiskunnan kannalta välttämätöntä. Maahanmuuttajien nopea ja laadukas kotoutuminen, erityisesti kieli- ja yhteiskuntaorientaatiopalvelut, edistävät työllistymistä, vähentävät syrjäytymisriskiä ja hillitsevät pitkällä aikavälillä julkisia kustannuksia.

Asetus päivittää laskennallisia korvauksia kunnille ja hyvinvointialueille kotoutumisen edistämisestä aiheutuvista kustannuksista. Korvausten säilyttäminen ja ajantasainen taso on tärkeää, jotta kunnat ja hyvinvointialueet pystyvät järjestämään laadukkaita palveluita. Akavan Erityisalat on aiemmin korostanut, ettei kuntien ja hyvinvointialueiden kotoutumiskorvauksia tule lakkauttaa.¹ Maahanmuuttajien yhteiskuntaorientaatiosta, kielikoulutuksesta ja tulkkauspalveluista säästäminen siirtäisi kustannuksia muualle. Kotoutuminen ja työllistyminen viivästyvät. Väärinymmärrysten riski kasvaa, esimerkiksi sote-palveluissa vastaanottoajat pitenevät tai asioita joudutaan hoitamaan useaan kertaan. Sekä viranomaisten että kotoutujien oikeusturva vaarantuu.

Korvausten on siksi vastattava todellisia kustannuksia ja mahdollistettava riittävät resurssit kielipalveluihin, ohjaukseen, neuvontaan ja muihin kotoutumista tukeviin toimiin. Laadukkaat kielipalvelut ovat keskeisiä työllistymisen ja yhteiskuntaan integroitumisen kannalta. Akavan Erityisalat on huolissaan siitä, että kotoutuminen näyttää siirtyvän yhä enemmän kuntien ja hyvinvointialueiden budjettivalmistelun armoille. Kuntien työllisyydenhoidon menot ovat jo valmiiksi korkeat, joten on aiheellinen huoli, että työllisyyspalveluissa hoidettava kotoutuminen saattaa jäädä nykyistä heikommalle huomiolle. Tämä kehitys vaarantaisi pitkäjänteisen työn tulokset. Tarvitaan selkeitä työkaluja ja uusia ideoita kotoutumisen edistämiseen jatkossa.

Monialainen yhteistyö on ollut keskeinen työkalu kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien työnhakijoiden aseman parantamisessa. Nyt, kun työpajatoiminta ja muut kuntouttavat sekä työllistymiseen tähtäävät rakenteet ovat jo valmiiksi heikentyneet, herää kysymys, miten tämä työnhakijaluokka saadaan jatkossa mukaan yhteiskuntaan. Tarvitaan nykyistä selkeämpää ja järjestämiseen kannustavampaa regulaatiota, joka turvaa ihmisten mahdollisuuden päästä eteenpäin

¹ Tämä kanta esitettiin esimerkiksi elokuussa 2025 budjettiriiheen annetuissa terveisissä.

tukalasta tilanteesta ja luo toivoa paremmasta. Pelkkä laskennallinen korvaus ei riitä, jos rakenteet ja kannusteet palveluiden järjestämiseen puuttuvat.

Asiointitulkkien asema julkisyhteisöjen tilaajina

Akavan Erityisalat kiinnittää myös erityistä huomiota asiointitulkkien asemaan kaikkialla, missä tilaajana on julkisyhteisö. Valtaosa asiointitulkeista joutuu tarjoamaan palveluitaan tilanteessa, jossa heillä ei ole todellista neuvotteluvaltaa palkkionsa suhteen. Maksettavat korvaukset eivät useinkaan kata yrittäjän sivukuluja. Osasyyn tähän on kuntien ja hyvinvointialueiden tiukka taloudellinen tilanne, joka heijastuu suoraan hankintaehtoihin ja palkkiotasoihin. Tulkkauksen resursointiin pitäisikin kiinnittää nykyistä enemmän huomiota. Nykyisellään asiointitulkit asetetaan mahdottomaan tilanteeseen. Tämä ei ole kestävää eikä vastuullista. Riittämätön palkkio heikentää alan houkuttelevuutta, vaarantaa tulkkauspalveluiden saatavuuden ja laadun sekä voi pidemmällä aikavälillä lisätä kustannuksia muualla palvelujärjestelmässä. Korvaustasoissa ja hankintakäytännöissä on varmistettava, että asiointitulkit saavat kohtuullisen korvauksen, joka kattaa myös sivukulut ja mahdollistaa ammatin harjoittamisen kestävästi, tilaajasta riippumatta.

Yhteenveto ja suositukset

Akavan Erityisalat tukee asetuksen tavoitteita turvata riittävät korvaukset kotoutumispalveluiden järjestämiseksi. Korvausten on oltava riittäviä laadukkaiden kielipalveluiden, yhteiskuntaorientaation, ohjauksen ja neuvonnan järjestämiseksi. Näiden palveluiden heikentäminen johtaisi pidemmällä aikavälillä korkeampiin kustannuksiin muualla yhteiskunnassa ja hidastaisi maahanmuuttajien työllistymistä. Liitto suosittaakin korvaustasojen säännöllistä seurantaa ja tarvittaessa korottamista kustannusten nousun mukaisesti. Korvaukset tulee säilyttää pysyvänä osana järjestelmää. Huomiota tulee myös kohdistaa kieli- ja tulkkauspalveluiden resursointiin kestäväällä tavalla, koska ne ovat kotoutumisen ja työllistymisen perusedellytys.